

De Bergrede 1

De zaligsprekingen (MT 5,1-12)

Begeleidersmap

BIJEENKOMST 2

Begeleidersfiche

Doelstellingen

De deelnemers

- staan met aandacht en nauwgezet stil bij de tekst van Mt 5,1-12
- worden vertrouwd met de rijke Bijbelse achtergrond van de 'zaligsprekingen'
- ontdekken de veelheid aan betekenislagen in deze tekst
- verdiepen door hun toelichting op deze Bijbeltekst hun gelovige kijk op en beleving van de realiteit in hun eigen leven en in de wereld rondom

Vorbereiding

De begeleider kiest één van de voorgestelde voorbereidingen en stelt ze voor aan de deelnemers.

- (1) De begeleider verdeelt vooraf de acht zaligsprekingen tussen de leden van de groep en vraagt hen om de bijeenkomst voor te bereiden door zelf een korte overweging te maken. Dat kan een eigen uitleg zijn (ik versta deze zaligspreking zo), of een actualisatie (daar zie ik deze zaligspreking vandaag gebeuren), of een eigentijdse bewerking (zie enkele voorbeelden op pg. 21), of een persoonlijk getuigenis (deze zaligspreking doet me denken aan wat ik toen heb meegemaakt), of een beeld of foto (dit beeld roept bij mij deze zaligspreking op), enz ...*
- (2) Een andere mogelijkheid is dat de begeleider aan de deelnemers vooraf vraagt om een eigentijdse bewerking van de zaligsprekingen te zoeken (of te kiezen uit de bewerkingen op het einde van deze beurt). Tijdens de bijeenkomst stelt iedereen dan even zijn keuze voor.*

Indien je als begeleider denkt dat dit te moeilijk zal zijn voor de deelnemers geef je enkel de opdracht mee de tekst vooraf goed te lezen. Er is een tweede verwerkingsmogelijkheid voorzien om op de avond zelf mee aan de slag te gaan.

Voorstel van tijdsindeling en aanpak

- 5 min** Welkom en situering, lied en even stille overweging
Misschien moet de begeleider kort nog even enkele elementen uit de startbijeenkomst oppikken voor mensen die daar niet bij konden zijn. Het is niet nodig om lang stil te blijven staan bij 'Even situeren', de begeleider kan best inschatten welke informatie voor zijn/haar groep noodzakelijk is. Sommige elementen kunnen ook bij de verdere verkenning nog aan bod komen.
Na het lied volgt onmiddellijk de stille overweging op pg. 7.
- 5 min** De tekst lezen
De begeleider vraagt iemand om de tekst van Matteüs 5, 1-12 voor te lezen. We laten het even stil.
- 80 min** De tekst verkennen & ontvouwen
Samen verdiepen we ons in elk van de zaligsprekingen, telkens op dezelfde werkwijze: we beluisteren de inbreng van de mensen die deze zaligspreking hebben voorbereid, de begeleider geeft (aanvullend) uitleg over de tekst. De begeleider bepaalt bij elke zaligspreking in welke volgorde dat gebeurt.

Indien er geen voorbereiding werd gevraagd is er een gespreksronde in de groep. We verkennen de tekst samen én ontvouwen ze per twee en delen vervolgens in groep.
De begeleider bewaakt de tijdsindeling (een tiental minuten per zaligspreking) en bekijkt ook wanneer er best gepauzeerd wordt.
- met tussenin**
- 10 min** Pauze
- 15 min** Gebedsmoment

De tekst lezen

A. Situering

* In het liturgische jaar A wordt gedurende zes zondagen (vierde tot negende zondag door het jaar) voorgelezen uit de Bergrede volgens het Matteüsevangelie (hfdst.5-7). De inleiding ervan, de zgn. zaligsprekingen, klinken elk jaar op het feest van Allerheiligen.

* Wat in het Matteüsevangelie aan de Bergrede voorafgaat: na de geslachtslijst, de geboorte, het doopsel en de bekeringen in de woestijn, begint Jezus zijn optreden in Galilea. Hij roept de mensen op tot bekering omwille van de nabijheid van het Rijk Gods (4,17) en Hij roept de eerste leerlingen. Dan volgt een samenvattend bericht over het onderricht van Jezus en de vele genezingen die Hij bewerkt. Na de Bergrede brengt Matteüs in de hoofdstukken 8 en 9 vooral genezings-wonderen samen.

* Bij Matteüs toont de Bergrede hoe Jezus op zijn eigen manier de Thora (de leidraad om te leven in het beloofde land, waar alleen God koning zal zijn), de Profeten en de Wijsheid interpreteert in een soort programmaverklaring: zo zal het Rijk van God werkelijkheid worden.

* Matteüs (anders dan Lucas) situeert de toespraak 'op de berg'. Als in de Bijbel sprake is van 'de' berg zonder verdere naam, gaat het over de Sinaï, de berg waar Mozes de tien geboden ontvangt van God. Matteüs stelt Jezus voor als de tweede Mozes, die optreedt als leraar binnen de kleine groep van zijn leerlingen. (Sommige commentaren denken dat Matteüs' Bergrede in de vroege Kerk gebruikt werd in de catechese voor de doopleerlingen.)

* Je kan de berg ook symbolisch verstaan: Jezus brengt ons ertoe om de realiteit van elke dag te overstijgen zodat we kunnen zien welke mogelijkheden tot geluk in ons eigen leven geborgen liggen.

* De Bergrede is zorgvuldig opgebouwd (we bekijken de structuur meer van nabij in de volgende bijeenkomst). De bekende tekst van de zaligsprekingen vormt de inleiding van de toespraak.

* Het Griekse woord dat wordt vertaald met 'zalig' is *makarios*. De betekenis van het Hebreeuwse woord dat in de Septuagint met 'makarios' weergegeven wordt, is: 'gelukkigwens want je bent op de goede weg'. In het Oude Testament vinden we de term vooral in de Psalmen (bv 1, 33, 84, 119) en de Wijsheidsboeken (bv Sir 14,1-2 en 25,8-10).

* Er zijn acht zaligsprekingen. Acht staat voor volheid en voltooiing: de mens die leeft volgens de zaligsprekingen, is de mens zoals hij bij de schepping bedoeld is. De achtste dag is de dag van de opstanding.

* Zes zaligsprekingen hebben een werkwoord in de toekomstige tijd, de eerste en laatste in de tegenwoordige tijd. Het koninkrijk waarover Jezus spreekt, is een belofte voor de toekomst. Maar tegelijk maakt het geloof dat deze toekomst in Jezus begonnen is, de

tekenen ervan zien en geloven dat God zijn belofte gestand doet, nu reeds gelukkig. Nu reeds geeft dat vertrouwen op de goede weg te zijn.

De zaligsprekingen prijzen gelukkig (belofte) en sporen tegelijk aan om te leven in deze grondhouding (leefregel). Of zoals het voorafgaand aan de Bergrede in Jezus' oproep klinkt: Gods koninkrijk is nabij (belofte) én het komt er daarom op aan anders te gaan leven (leefregel) (Mt 4,17).

* In de oude kerk (bv Origenes, Gregorius van Nyssa), beïnvloed door de Griekse cultuur, legt men de zaligsprekingen uit als een weg naar geestelijke volmaaktheid en eenwording met God. Anselm Grün osb verstaat ze als een weg naar gezond en gelukkig leven vanuit 'de mogelijkheden die in ons hart klaarliggen' (p.19).

B. Lied: Zalig zij die Jezus' naam belijden (ZJ 560)

Refrein

Za - lig zij die Je - zus' naam be - lij - den,

za - lig zij die om zijn naam wil - len lij - den,

die zui-ver en blij zich gans aan zijn lief - de wij-den.

1. Za - lig zij die arm zijn, want hun zal be -
2. Za - lig die zacht-moe - dig zijn, want hun wordt ge -

1. ho - ren de rijk - dom van de Heer.
2. schon - ken de wo - ning van de Heer.

1. Za - lig, za - lig zij die treu - rig zijn:
2. Za - lig, za - lig die recht - vaar - dig zijn:

1. 'Ik zal ze troos - ten met mijn vreug - de' zegt de Heer.
2. 'Hun recht ont - van - gen z' uit mijn han - den' zegt de Heer.

Refrein

Refrein

Za - lig zij die Je - zus' naam be - lij - den,

za - lig zij die om zijn naam wil - len lij - den,

die zui-ver en blij zich gans aan zijn lief - de wij - den.

3. Za - lig die barm - har - tig zijn, want hen zal barm -
4. Za - lig zij die vre - dig zijn, want zij zijn de

3. har - tig be - lo - nen God de Heer.
4. wa - re kind' - ren van de Heer.

3. Za - lig, za - lig zij die zui - ver zijn:
4. Za - lig, za - lig zij die ver - volgd zijn:

Refrein

3. 'Hun zui - ver hart zal Mij aan-schou-wen' zegt de Heer.
4. 'Hun schenk Ik gans mijn ei - gen he - mel' zegt de Heer.

C. Om even bij stil te staan

Ik vind de Bergrede een tekst die je niet loslaat en heb er altijd een soort gevoel bij van: als alles gezegd zal zijn, alle ijdelheid uitgezongen en alle egoïsmen onverzadigd gebleven, als alle hoogoplopende discussies en ruzies verstomd zullen zijn, alle oorlogen uitgevochten en alle vertwijfeling geleden, dan zullen we toch moeten bekennen: ja, uiteindelijk, dààròver gaat het. Peter Schmidt, *Ongehoord. Christen zijn volgens de Bergrede*, p. 11

D. De tekst: Mt. 5, 1-12

Bij het zien van de menigte ging Hij de berg op, en toen Hij was gaan zitten, kwamen zijn leerlingen bij Hem. Hij nam het woord en onderrichte hen met deze toespraak: 'Gelukkig die arm van geest zijn, want hun behoort het koninkrijk der hemelen. Gelukkig die verdriet hebben, want zij zullen getroost worden. Gelukkig die zachtmoedig zijn, want zij zullen het land erven. Gelukkig die honger en dorst naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Gelukkig die barmhartig zijn, want zij zullen barmhartigheid ondervinden. Gelukkig die zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien. Gelukkig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden. Gelukkig die vervolgd worden vanwege de gerechtigheid, want hun behoort het koninkrijk der hemelen. Gelukkig zijn jullie, als ze jullie uitschelden en vervolgen en je van allerlei kwaad betichten vanwege Mij. Wees blij en juich, want in de hemel wacht jullie een rijke beloning. Zo hebben ze immers de profeten voor jullie vervolgd.'

De tekst verkennen & ontvouwen

Om de tekst te verkennen en te ontvouwen heeft men twee mogelijkheden:

- (1) Nadat de tekst is gelezen verkennen we de zaligspreken één voor één. Dit kan gebeuren aan de hand van de voorbereiding van elke deelnemer. De begeleider leest nog eens de zaligspreking voor, waarop de deelnemer haar of zijn voorbereiding gebruikt om te delen met de groep. Belangrijk is dat iedereen voldoende tijd krijgt, maar wél maximum 10 minuten per zaligspreking.
- (2) Indien de begeleider niet gevraagd heeft om een voorbereiding te maken, dient de verkenning nog in de groep te gebeuren. De begeleider polst aan de hand van enkele verwerkingsvragen naar het begrip:
 - Wat viel je op tijdens het lezen?
 - Waar heb je vragen over?
 - Welk vers heeft jou getroffen?

Om de tekst verder te ontvouwen en in dialoog te brengen met het persoonlijke leven verdeelt de begeleider de zaligsprekingen. De deelnemers gaan er per twee mee aan de slag en proberen een antwoord te geven op volgende vragen:

- Hoe spreekt deze zaligspreking mij aan?
- Waartoe roept het mij op?

Als er nog tijd is dan kan ook nog naar de bijlage gekeken worden. Daar vinden we enkele actualisaties terug van de zaligsprekingen.

Gelukkig die arm van geest zijn, want hun behoort het koninkrijk der hemelen.

Deze eerste zaligspreking geeft de grondtoon aan van alle volgende. De belofte van het koninkrijk der hemelen zal bij de laatste zaligspreking terugkeren. Zo krijgen we één zorgvuldig samenhangend geheel.

Arm

Het is goed om van deze zaligspreking geen sentimentele voorstelling te maken. Armoede was in de tijd van Jezus (en vandaag) voor ontstellend velen een menonwaardige werkelijkheid. Als Jezus arme mensen dan toch 'zalig' noemt, is dat niet om goed te praten wat vreselijk is.

De armoede die Jezus 'zalig' noemt, is niet de bestaansconditie van mensen die amper nog mens kunnen en mogen zijn. Wel de armoede van wie zich niet achter bezit kan verschuilen en wiens leven niet door de zorg voor dit bezit bepaald wordt. Vrijheid van bezit behoedt voor hoogmoed en voor geweld om het bezit te verdedigen. Het betekent onbaatzuchtigheid, niet aan bezit gehecht zijn maar vrij om te delen en solidair te zijn.

Van geest

Matteüs voegt deze bepaling toe (ze ontbreekt bij Lucas). Het Griekse woord pneuma verwijst niet naar intelligentie of talent; de tekst zegt dus niet dat je 'gelukkig' bent als je een 'simpele ziel' bent.

Pneuma verwijst naar een fundamentele ingesteldheid: niet zelf-genoegzaam zijn maar bewust van eigen kwetsbaarheid, wetend dat je alles ontvangt. P. Schmidt vertaalt daarom met 'gelukkig die zich arm weten' (p.58). Dit is de houding van de 'armen van de Heer' in het Oude Testament: mensen die geen rechten laten gelden en op geen enkele wijze idolen aanbidden maar alles ontvangen van God.

Het is goed om daarbij mee te nemen dat pneuma ook de term is die de Bijbel gebruikt voor de Geest van God: mensen die in deze wereld niet meetellen zijn naar een nieuwe toekomst op weg als ze zich laten dragen en leiden door die Geest ...

Koninkrijk der hemelen

Matteüs gebruikt hier de joodse traditie om het woord 'God' uit eerbied zo min mogelijk te gebruiken en te vervangen door een woord dat naar God verwijst. Het 'rijk der hemelen' gaat dus niet over een hiernamaals maar over het rijk van God hier en nu. *Daarbij duidt het Griekse woord basileia niet op de eerste plaats een territorium aan, maar een toestand, het uitoefenen van koninklijke heerschappij.*

Gelukkig die verdriet hebben, want zij zullen getroost worden.

Verdriet hebben

Bijbels gezien (zie bv de klaagpsalmen) heeft het verdriet zowel te maken met de tegenslagen van het leven als met de ellende van een mens of een volk dat onderdrukt wordt. Bij de rabbijnen en in vroeg-christelijke commentaren is vaak sprake over droefheid over (eigen) zonden. Op vandaag, schrijft A. Grün, treuren veel mensen omwille van hun niet-geleefde leven, om gemiste kansen. Verdriet is er ook voor mensen die zich laten raken door het leed en het onrecht dat anderen treft.

Wat ook de bron van het verdriet mag zijn, de zaligspreking moedigt aan om het verdriet te doorleven, om afscheid te nemen van illusies en niet te vluchten in surrogaten.

Getroost worden

Men noemt deze passieve werkwoordsvorm, die in de Bijbel veel voorkomt, het *passivum divinum*: wie deze vorm gebruikt, spreekt de naam van God niet uit maar bedoelt wel dat God diegene is die handelt. Denk bij deze zaligspreking:

- Jes 61,1-2: 'De Heer heeft mij gezonden ... om alle treurenden te troosten'
- Op 22,4: 'Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen; geen geweent zal er zijn, geen smart'

Gelukkig die zachtmoedig zijn, want zij zullen het land erven.

Dit is een vers uit psalm 37, omgewerkt tot zaligspreking: '10 Nog even geduld en het is afgelopen met de boze; je zoekt waar hij staat, maar hij is niet meer, 11 terwijl de armen het land erven en in overvloed van de vrede genieten.'

Zachtmoedig

Het Griekse woord *praüs* kan veel invullingen krijgen, het is goed om voor die rijkdom gevoelig te blijven en het woord niet tot één betekenis te versmallen. Misschien interpreteren we het best als: eenvoud en mildheid die zich uiten in vriendelijkheid.

De term praüs wordt in de Septuagint vaak gebruikt om het Hebreeuwse anaw te vertalen. Dit is het woord dat in ps 37,11 staat. Hier en op andere plaatsen bevindt het zich in een welbepaalde context: de anawim zijn mensen die staande blijven ondanks agressie of uitbuiting, vanuit het vertrouwen dat God hun kant kiest en recht zal laten geschieden; mensen die daarom zelf geen tegengeweld gebruiken. Zo wordt Mozes in Num 12,3 anaw genoemd (er wordt zelfs gezegd dat hij 'meest anaw is van alle mensen op aarde') wanneer hij zich niet verzet tegen de kritiek van Aäron en Myriam. Het is veelzeggend dat praüs in Matteüs nog twee keer voor Jezus gebruikt wordt: in de uitnodiging 'kom allen tot mij ... ik ben zachtmoedig' (11,29), en bij de intocht in Jeruzalem op een ezelsveulen (21,5).

Het land erven

Dit herinnert aan de grote belofte aan Abraham (bv Gen 15,7 en 28,4): het 'beloofde land', dat zo'n belangrijk thema vormt in het Oude Testament. *In Deut 30,16 wordt die belofte gekoppeld aan de voorwaarde dat het volk trouw blijft aan het verbond met God. Later (mede als gevolg van de diaspora) wordt het 'land' verbreed tot de hele wereld. Zo schrijft Paulus: 'Ook de belofte aan Abraham en zijn nakomelingen dat zij de wereld zouden erven, steunt niet op de wet maar op de gerechtigheid van het geloof.'* (Rom.4,13).

Het land *erven* moet niet in politiek-territoriale betekenis verstaan worden (wat in Jezus' tijd bv wel het geval was bij de Zeloten), wel symbolisch als beeld voor een nieuw, vrij en vredevol bestaan. Vergelijk met:

- Jes 60,20: 'De dagen van rouw zijn voorbij. Je volk telt enkel nog rechtvaardigen, zij zullen het land voorgoed bezitten'.

'Alleen door zachtmoedigheid wordt de aarde bewoonbaar, wordt het maatschappelijk samenleven ontdaan van grofheid en hardheid die zo eigen zijn aan structuren.' (J. Witkam, p.40)

De zieke Levi vertelde aan zijn vader rabbi Jehosjua dat hij had gedroomd: 'gisteren zag ik een verwaasde wereld waarin de bedelaars heersten en de koningen dienden'. 'Mijn zoon,' zei zijn vader, 'je hebt de echte wereld gezien.' (P.Lapide en C.F. von Weizsäcker, p. 57)

Gelukkig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

Hongeren en dorsten

Met deze sterke werkwoorden wordt aangegeven dat het gaat over actieve inzet.

Gerechtigheid

Dikaïosunè is een centraal begrip in Matteüs en in het geheel van de Bergrede. Het staat voor het volbrengen van de wil van God zoals voorgeschreven is in de Tora. *Het gaat dus niet over de Romeinse iustitia (een systeem van wetten en bepalingen) maar over het grote verlangen naar een juiste relatie met medemens, schepping en God. Dat vergt onderscheiding meer dan het blindelings naleven van strikte regels.*

Verzadigd worden

Deze belofte doet o.m. denken aan Jes 55,1-2 :

'Kom, wie dorst heeft, hier is water,
en allen die geen geld hebt,
kom, koop koren en eet zonder geld,
en drink wijn en melk zonder betaling.
Waarom besteedt u geld aan wat geen brood is
en loon aan iets dat niet verzadigt?
Luister aandachtig naar Mij, en u zult eten wat goed is,
en uw honger stillen met uitgelezen spijs.'

Gelukkig die barmhartig zijn, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

Barmhartigheid is een niet zo voor de hand liggende houding, ze wordt in de Bijbel vooral aan God toegeschreven, in het Nieuwe Testament aan Jezus. Barmhartig zijn betekent dus zo goed als God/Jezus zijn.

Ook in het rabbijnse jodendom is barmhartigheid zeer belangrijk en nauw verbonden met gerechtigheid als twee componenten van de liefde.

We mogen ook denken aan de herhaalde oproepen bij de profeten: 'barmhartigheid wil Ik, zegt de Heer, geen offers' (bv Hosea, geciteerd door Mt in 9,12 en 12,7).

Barmhartigheid betekent los komen van het oordelen, dat ons zicht beperkt op een werkelijkheid die altijd complexer is, en van het veroordelen, dat jammer genoeg vaak eigen is aan religieuze mensen.

Gelukkig die zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.

Zuiver van hart

Het hart is voor de Bijbelse mens minder de plek van de emoties maar eerder de zetel van de gedachten, van een innerlijke gezindheid, van het geweten (*daarom zegt de profeet Jeremia dat men 'zijn hart moet besnijden' Jer 4,4*).

De zaligspreking gaat over mensen die hun gedachten en gevoelens uitzuiveren. Mensen die werken aan een eerlijke gezindheid, zonder toe te geven aan dubbelhartigheid en huichelarij. Zoals psalm 24 zegt: 'Wie mag komen naar het huis van de Heer? Die rein is van handen en zuiver van hart.' (v 4)

God zien

Deze belofte sluit aan bij het verlangen van de pelgrim om te mogen treden voor 'Gods aanschijn' in de tempel (bv. ps 11, 42). Symbolisch staat het 'zien van God' in het Oude Testament voor de ultieme bevestiging dat men de juiste keuzes maakt en voor het grootste geluk; denk maar aan de vraag van bv Mozes of Elia of Job om God te mogen zien.

Hebr 12,14: 'Streef naar vrede met alle mensen en naar een heilig leven, want zonder dat zal niemand de Heer zien.'

A.Grün schrijft over de meditatie: 'Ik zit stil voor God en laat mijn emoties in me opkomen. Maar ik laat ze aan God zien, opdat zijn licht en zijn liefde mijn hart zouden doordringen en reinigen van alles wat troebel is. En ik spreek het Jezusgebed uit, tegen deze emoties in: 'Heer Jezus Christus, Zoon van God, ontferm U over mij!' Dan voel ik dat er iets in mij helder wordt.' (p.105)

Gelukkig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

Vrede brengen

Vrede – sjalom heeft in de Bijbel een brede betekenis van welvaart en welzijn, harmonie met God, met zichzelf en alle mensen, vrede door gerechtigheid.

Het Griekse woord is *eireno-poioi* (*vrede-makers*): het gaat om scheppend en poëtisch (verbeelding) vredeswerk. *Eén van de titels die in de synagoge vaak voor God gebruikt worden, is 'vrede-schepper'.*

De rabbijnen nemen voor de vredestichter als voorbeeld de kookpot: 'Want de bescheiden kookpot volbrengt, zonder dat hem daarvoor dagelijks complimenten gegeven worden, elke dag een wonder. Doordat de dunne bodem van de kookpot twee elkaar vijandig gezinde elementen, water en vuur, van elkaar scheidt, verzoent hij die beide in geen enkel opzicht, maar toch brengt hij het voor elkaar hen tot vreedzame en constructieve samenwerking te bewegen. Een culinaire coöperatie waaruit het goede in de zin van een smaakvol keukenproduct tevoorschijn komt.' (P.Lapide en C.F. von Weizsäcker, p.73).

Kinderen

Er staat eigenlijk 'zonen', niet om aan te geven dat het niet over 'dochters' zou gaan, maar wel over mensen die niet meer, zoals kinderen, afhankelijk zijn maar nu erkend worden als volwassen erfgenamen.

Gelukkig die vervolgd worden vanwege de gerechtigheid, want hun behoort het koninkrijk der hemelen.

Het vervolg luidt: "Gelukkig zijn jullie, als ze jullie uitschelden en vervolgen en je van allerlei kwaad betichten vanwege Mij. Wees blij en juich, want in de hemel wacht jullie een rijke beloning. Zo hebben ze immers de profeten voor jullie vervolgd."

Deze verzen worden best als één geheel beschouwd, waarbij de verzen 11-12 wellicht spreken over concrete omstandigheden waarmee de christenen in de context waarin het Matteüsevangelie ontstond, af te rekenen kregen.

De vervolging is een vast thema bij de profeten (denk aan Elia of Jeremia) en de beloning voor hen die trouw zijn gebleven, is een motief dat we bv in het boek Wijsheid vinden (bv 2,22).

Vergelijk deze zaligspreking met:

- 1 Kor 4,12-13: 'Worden wij uitgescholden, dan zegenen wij; worden wij vervolgd, dan verdragen wij het; op smaad antwoorden wij minzaam. Wij worden nog steeds behandeld als het schuim der aarde, als het uitvaagsel van de maatschappij.'
- 1 Petr 1,4-6 en 4,13: 'Hoe meer u deel hebt aan Christus' lijden, des te meer moet u zich verheugen, en des te uitbundiger zal uw vreugde zijn wanneer zijn luister geopenbaard wordt.'

Na de zaligsprekingen

Het is belangrijk om te zien dat bij de Zaligsprekingen onmiddellijk de verzen 13-16 aansluiten: in het beleven van de zaligsprekingen worden de leerlingen tot voorbeeld (zout, licht, stad op de berg, lamp op de standaard) gesteld voor de wereld ! Op die manier staan ze ten dienste van de mensen en van Gods heerlijkheid.

Bronnen

Grün Anselm, *Gelukkig leven. De Bergrede als levenskunst*, Tielt, 2010

Lapide Pinchas en von Weizsäcker Carl Friedrich, *De zaligsprekingen. Een geloofsgesprek*, Kampen, 1987

Schmidt Peter, *Ongehoord. Christen zijn volgens de Bergrede*, Leuven, 2008

Witkam Jeroen, *In een kring van licht. De Bergrede gelezen als meditatiegids*, Tielt, 1996

Gebedsmoment

Openingsrefrein – Beati voi poveri

The image shows a musical score for the opening refrain 'Beati voi poveri'. It consists of two staves: a treble clef staff for the melody and a bass clef staff for the accompaniment. The music is in 3/4 time and ends with a 'Fine' marking. The lyrics are written below the treble staff.

Fine

Be - a - ti voi po-ve-ri, per-ché vos-tro è il re - gno di Di - o.
Ge - luk - kig wie need'-rig zijn, want voor hen_ is het ko-nink-rijk van God._

Psalm 113

Antifoon

Van ochtendgloren tot avondrood moet ieder de naam van de Heer aanbidden.

Looft nu, dienaars des Heren,
looft de naam van de Heer.

**De naam van de Heer zij geprezen
vandaag en in eeuwigheid.**

Van ochtendgloren tot avondrood
moet ieder die Naam aanbidden.

**Want boven de volkeren troont de Heer,
zijn glorie beheerst de hemel.**

Wie is als de Heer onze God,
hoog boven de sterren gezeten?

**Die van omhoog overziet
het hemelgewelf en de aarde.**

Die machtelozen tilt uit het stof,
van vuilnishopen de armen weghaalt,
**om hen in de kring van de vorsten te plaatsen,
te midden der machtigen van zijn volk.**

Die de onvruchtbare plaats geeft in huis
als blijde moeder van kinderen.

**Eer aan de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.**

Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

We herhalen samen de antifoon

Schriftlezing

Uit de eerste brief aan de christenen van Korinthe (1,26-31)

Denk aan uw eigen roeping. Naar menselijke maatstaf waren er niet velen geleerd, niet velen machtig, niet velen van hoge afkomst. Nee, wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren, om de wijzen te beschamen; wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren, om het sterke te beschamen; wat voor de wereld van geringe afkomst is en onbeduidend, heeft God uitverkoren; wat niets is om teniet te doen wat iets is, opdat tegenover God geen mens zou roemen op zichzelf. Dankzij Hem zijt gij in Christus Jezus, die van Godswege heel onze wijsheid is geworden, onze gerechtigheid, heiliging en verlossing. Daarom, zoals er geschreven staat, als iemand wil roemen, laat hem roemen op de Heer.

Stilte

Gebed

God,
Uw koninkrijk komt
waar mensen luisteren
naar de stem van de profeten,
naar het woord van Jezus.
Uw koninkrijk komt
waar mensen het wagen met Hem,
met de macht van zijn weerloze liefde.
Uw rijk wordt zichtbaar voor onze ogen,
onder onze handen,
als wij gaan waar Gij ons zendt
en geloven in de kracht van kleine daden.
Bekrachtig ons vertrouwen
dat het onmogelijke in deze wereld
mogelijk is bij U.
Want Gij zijt de God der beloften.

Amen

F. Cromphout

Zegenlied: Bevelen wij elkaar in de hoede van de Eeuwige ZJ 26a

Be - ve - len wij el - kaar in de hoe - de van de Eeu - wi - ge;

ze - ge - ne ons de gro - te Naam!

Met vre - de ge - groet en ge - ze - gend met

licht! Met vre - de ge - groet en ge - ze - gend met

licht! Voor wie zoe - ken in de stil - te naar een

vuur voor hart en han - den: Met vre - de ge -

groet en ge - ze - gend met licht! Voor wie

zin - gen op Gods a - dem van de hoop die niet zal

Allen

do - ven: Met vre - de ge - groet en ge -

Dames

ze - gend met licht! Voor wie roe - pen om

Allen

vre - de, van ge - rech - tig - heid dro - men: Met

vre - de ge - groet en ge - ze - gend met

Heren

licht! Voor wie wach - ten in ver - trou - wen dat de

Allen

lief - de zal blij - ven: Met vre - de ge -

groet en ge - ze - gend met licht!

Voorzang

Het licht van Gods o - gen gaat o - ver u op!

De zon van Zijn vre - de als een nieu - we dag!

Allen

Met vre - de ge - groet en ge - ze - gend met licht!

Allen 1 *2*

Met vre - de ge - groet en ge - ze - gend met licht!

Bijlage – Actualisatie Zaligsprekingen

Gelukkig de mensen die eenvoudig zijn,
niet alleen in uiterlijke dingen, maar ook innerlijk.
Gelukkig diegenen die samen op weg gaan met anderen
en meeleven met het lief en leed van de mensen rondom hen.
Gelukkig de mensen die willen dat anderen tot hun recht komen
en erkend worden in hun eigenheid.
Gelukkig de mensen die anderen niet klasseren
maar hen telkens nieuwe kansen geven.
Gelukkig diegenen die zuiver van hart zijn,
die geen masker dragen en zich kwetsbaar durven opstellen.
Gelukkig de mensen die vrede brengen
en die hoopvol blijven bij hun inzet ondanks gevoelens van onmacht.
Gelukkig de mensen die durven in conflict komen
met een wereld die andere waarden nastreeft.
(bron onbekend)

Zalig wie om zichzelf lacht,
levenslange pret hem wacht.
Zalig wie berg van molshoop onderscheidt,
heel veel kopzorgen vermijdt.
Zalig wie zonder schuldgevoelen rust,
hij raakt zelden uitgeblust.
Zalig wie zwijgt en luistert,
hem wordt wijsheid ingefluisterd.
Zalig wie 't kleine met ernst bekijkt en 't ernstige vredig,
zijn gemoed danst evenredig.
Zalig wie de glimlach bewondert, de grijnslach vergeet,
zijn zonnigheid is compleet.
Zalig wie altijd barmhartig het doen van de ander leest,
hij mag naïeveling wezen,
maar bezit het elixir om de wereld te genezen.
Zalig wie denkt voor hij handelt en bidt voor hij denkt,
geen mens wordt door hem gekrenkt.
Zalig wie lacht en zwijgt bij tegenspraak of trappen op zijn tenen,
het evangelie zit heel diep in zijn genen.
Helemaal zalig wie in elke mens de Heer herkent,
hij maakt God zelf eindeloos content.
Ronald Sledsens (naar Joseph Follet o.p.)
Heer,
maak ons arm van geest:
ontvankelijk voor wat Gij wilt,
nederig en pretentieloos,
bereid om van onze overvloed te delen,
arm genoeg om U en anderen nodig te hebben.

Maak van ons treurenden:

die de pijn van het leven kennen,
die bedroefd zijn omdat onze wereld
nog niet beantwoordt aan uw droom.

Maak van ons zachtmoedige mensen:

die niet met de ellebogen werken,
die dienen belangrijker vinden dan carrière maken,
die zich verzetten tegen alle vormen van geweld.

Maak van ons mensen die hongeren naar gerechtigheid:

die ijveren voor een rechtvaardige wereldorde,
die milder zijn dan door de wetten wordt voorgeschreven,
die de mens belangrijker vinden dan de sabbat.

Maak van ons milde mensen:

die één en al goedheid zijn,
die zeventig maal zeven keer vergeven,
die medemensen nooit afschrijven,
ook niet als zij gefaald hebben.

Maak van ons mensen die zuiver zijn van hart:

die geen twee of meer gezichten hebben,
die eenvoudig zijn, openhartig en oprecht,
die recht door zee gaan.

Maak van ons mensen die vrede brengen:

die zich positief inzetten opdat er nooit meer oorlog komt,
die onvermijdelijke conflicten in der minne regelen,
die in goede verstandhouding leven met elkaar.

Maak van ons mensen die vervolgd worden om de gerechtigheid:

die radicaal voor hun christen-zijn durven uitkomen,
die als christenen anders durven leven dan anderen,
die geen compromissen sluiten met het evangelie.

(bron onbekend)

De Bergrede als wegwijzer in Mariënstede

Kijk, als je met ons samen wil werken en wonen, luister dan eens goed:
wij zijn heel content als je jezelf niet boven ons plaatst
maar samen met ons op weg wil gaan.
Dan wordt het hier een hemel op aarde.
Wij zijn heel content als je na jaren nog steeds gevoelig blijft
voor wat er verkeerd loopt.
Wij zijn heel content als je meer oog hebt voor wat ik kan
dan voor wat ik niet kan.
Wij zijn heel content als je aanvoelt wat ik nodig heb
en het ook doet.
Wij zijn heel content als jij ook kunt zeggen:
'spons erover, we beginnen anders en beter'.
Wij zijn heel content als je probeert
vrede en liefde te brengen en te houden in ons huis.
Wij zijn heel content als we samen vrienden kunnen blijven.
Weet dat ons huis ook het uwe mag zijn.
Probeer het dus. Doe het.
Niet omdat het moet, niet als een wet, niet alleen voor het geld.
Maar je moet het een beetje aanvoelen:
wat is nu eigenlijk het beste als ik met de bewoners samen ben?
En weet ... 't is zalig als ieder van ons content kan zijn.

Bewoners van Mariënstede, Dadizele

Zalig wie arm voor God staan
en zich niet sterk wanen zonder Hem.
Zalig wie zachte moed opbrengen
en in geweldloos verzet durven treden.
Zalig wie zonder bitterheid spijt ervaren
om de menselijke fouten.
Zalig wie sterk voor de gerechtigheid opkomen
niet voor zichzelf maar voor anderen.
Zalig wie vergiffenis schenken
en de mens beminnen spijs zijn fouten.
Zalig wie hun bedoelingen zuiver houden
en in hun streven zichzelf niet zoeken.
Zalig wie trachten vrede te stichten
waar verdeeldheid of onenigheid woekert.
Zalig wie om Christus vervolgd, uitgelachen en belasterd worden
omdat zij voor Hem getuigen.

Luk Craye s.j.